

Sammanfattning

Detta är den tredje studien som baseras på data som samlades in i september 2012 från föräldrar i missbruks- och beroendevården runt om i hela landet. Huvudfokus i föreliggande studie har varit föräldrarnas erfarenheter och upplevelser av sitt föräldraskap. Ett tydligt resultat är att den absoluta majoriteten av alla föräldrar får olika former av stöd i sitt föräldraskap. Exempelvis svarade 9 av 10 föräldrar att de får stöd från någon eller några vårdgivare såsom socialtjänsten, barn-/vuxenpsykiatri och skola. Åttiofem procent svarade att de får stöd från någon i familjen. Flertalet (76 %) av de svarande föräldrarna får stöd från den enhet för behandling där man befann sig just då men många svarade också att de får stöd från andra ställen. Övriga svarade att de får stöd från skola/fritidsverksamhet (73 %) men någon följdfråga om vad denna, och andra, stödinsatser består av ställdes inte i enkäten. Dessa höga andelar står i bjärt kontrast mot den låga andelen (24 %) barn till dessa föräldrar som visade sig få stöd i någon form och som redovisades i rapport nummer 2.

Föräldrar fick också fylla i 12 frågor om hur vardagen som förälder fungerar. På det stora hela tycks det som om föräldrarna upplever att vardagen fungerar relativt sett väl. Vi saknar dock möjligheten att jämföra dessa siffror med motsvarande grupp i befolkningen i stort. Högst sannolikt skulle en sådan jämförelse emellertid visa att vardagen upplevs som mer besvärlig i föräldrar i missbruks- och beroendevården än föräldrar i stort. Av intresse skulle vara att se närmare på eventuella skillnader mellan föräldrar med missbruks- och beroendeproblem i befolkningen och föräldrar i missbruks- och beroendevården.

Vissa vardagsuppgifter utkristalliserade sig för föräldrarna inom missbruks- och beroendevården som mer besvärliga att klara av än andra. Att få pengarna att räcka till för barnens behov, att läsa böcker för barnen och att hjälpa barnen med läxor var de tre vardagsfunktioner som enligt föräldrasvaren fungerade sämst. Även förmågan att lösa konflikter mellan syskon och sätta gränser och att skapa regler för barnen låg relativt högt i andelen som svarade att detta fungerade dåligt eller mycket dåligt.

Rapportens resultatdel avslutades med ett försök att knyta ihop barnens och föräldrarnas situation. Vi fann ett tydligt samband mellan stöd till föräldrar och hur vardagen som förälder fungerar. Sistnämnda samvarierade i sin tur med hur relationen förälder-barn fungerade och hur barnen mår. Stödet till föräldrarna hade alltså ingen direkt påverkan på barnens situation men däremot en indirekt påverkan via att föräldrarna upplever vardagen som bättre fungerande om de får stöd. Vi har här att göra med data insamlat vid ett tillfälle och måste vara försiktiga med att uttala oss om orsakssamband. Sambanden som vi fann tyder dock på att barnens och föräldrarnas situation hänger ihop och att man därmed i missbruks- och beroendevården, när det gäller föräldrar, skall anamma ett familjeperspektiv på frågan.

Denna rapport om föräldrarnas föräldraskap ger, som antydde ovan, en något ljusare bild av vardagsförhållandena jämfört med barnens situation som belystes i rapport nr. 2. Flertalet föräldrar uppgav att vardagen fungerar relativt sett väl och många får stöd. Det bör dock betonas att svaren bygger helt på föräldrarnas egna svar och vi vet således inte hur

exempelvis andra professionella skulle bedöma deras förmåga att fungera som en bra förälder.

Ser vi till samtliga tre rapporter vill vi lyfta fram följande resultat och slutsatser:

1. Skattningen i rapport 1 visade att det rör sig om många föräldrar inom missbruks- och beroendevården. Antalet barn som växer upp i familjer med missbruks- och beroendeproblematik är ännu fler, minst 100 000 enligt våra skattningar.
2. Andelen barn som får stöd är relativt sett liten, trots att gruppen är känd genom att föräldrarna är i vård och trots att alla dessa barn befinner sig i en riskutsatt miljö (rapport 2).
3. Stödinsatser är vanligare bland de äldre barnen och bland dem med många problem. Resultatet indikerar tydligt att man inom missbruks- och beroendevården inte arbetar med att stödja alla barn som växer upp i missbruksmiljöer. Stödinsatser sätts inte in tidigt när barnen är små som en preventiv insats utan snarare när barnen är gamla nog för att själva ha fått problem (rapport 2).
4. Föräldrarna får mer stödinsatser än barnen och de upplever att vardagen som förälder fungerar relativt sett väl (rapport 3).
5. Det tycks som om att stödet till föräldrar indirekt kan påverka barnens situation i positiv riktning, även om man ska vara försiktigt med att dra alltför långtgående slutsatser utifrån tvärsnittsdata och givet det faktum att vi inte har någon klar uppfattning om validiteten för de enskilda frågorna.

En generell brist i undersökningen är att vi på flertalet variabler saknar jämförelsedata, inte minst med befolkningen i stort. Det är emellertid högst rimligt att anta att gruppen föräldrar inom missbruks- och beroendevården och deras barn upplever en mer besvärlig situation och vardag än motsvarande grupper i befolkningen i stort.

Vi ser det som viktigt att följa upp denna undersökning med en ny mätning om några år i syfte att ta reda på om gruppen föräldrar inom missbruks- och beroendevården och deras barn fått det bättre eller sämre över tid. Om man bestämmer att en sådan uppföljande studie skall genomföras bör socioekonomiska variabler inkluderas, likaså frågor om vilket typ av stöd man faktiskt fått. Vidare bör man eftersträva att inkludera validerade skalor på olika områden som inte bara höjer validiteten på undersökningen utan också möjliggör jämförelser med andra grupper, inte minst normalbefolkningen.